

ZADNJA IZMENA

Álvaro Mutis

Program za neko pesem

Utihnil je orkester, glasbeniki zaspano pospravljajo instrumente in izkoristijo še zadnjo svetlobo večera, da si uredijo partiture.

Preden se izgubijo v mrak ulic, se poslušalci menijo o koncertu. Nekateri govorijo z odločno in natančno razločnostjo. So tudi taki, ki so polni mladostne vneme; ves popoldan so jo zadrževali, sedaj pa je zablestela kot umetni ogenj v temi. Drugi govorijo s strašno zanesljivostjo in prepričljivostjo in dajo razločno videti v svojem glasu dele velikega platna brezčutja, na katero projicirajo vse svoje kretnje, vse svoje besede.

V temi, brez obrisov, postaja trg velikanska praznina. Voda fontane poudarja pričakovanje in tesnobo, ki se počasi polašča kraja.

V daljavi postaja vse glasnejša in vse bližja neka divja glasba. Iz najtemnejše globine noči prihaja ta zvok, planetaren in rjoveč, da trga iz globin duše drhteče korenine pozabljenih strasti.

Nekaj se pričenja.

Program

Vse je že opravljeno. Izzveneले so že vse mogoče pesmi. Solisti so na glasbilih preskusili že vse svoje skromne partiture. Dolgo noč, zmedeno in plaho, ki se zgrinja nad nas, je treba sprejeti s pesmijo, v kateri je dosti njenega bistva, stkano iz niti, ki sežejo do najtanjše črte umirajočega dneva, iz najbolj napetih in najdaljših, iz najstarejših, iz tistih, ki se še spominjajo

telegrafskih žic, iz časov, ko so deževale sveža jutranja sporočila, že zdavnaj pozabljena.

Poiščimo najstarejše besede, najbolj sveže in natančne oblike jezika, da bi z njimi izrazili poslednje dejanje. Z njimi bomo rekli slovo svetu, ki se pogreza v dokončni kaos, v neznano prihodnost.

In oplemenitimo te besede z veličastno in koristno senco kaosa.

Ne z neznatnim vsakdanjim kaosom, s katerim smo doslej strašili pesnike – otroke. Ne z ad hoc morami, nagrmdenimi, s katerimi bi se v svoji naivnosti radi zavarovali proti velikemu prihodnjemu kaosu.

Ne. Naoljimo se s kaosom, v katerem bomo potonili jutri.

Kakor faraoni bi morali imeti na ustnicah pripravljene najlepše besede, ki bi nas spremljale na potovanju skoz ta svet megle. Kdo naj bi jih pripravil z namaščenimi vsakdanjimi obrazci, ob tako strašnem in večnem tveganju? Zaman bi jih tehtali, jih zadržali in jim odvzeli vzvišenost.

Da bi preprečili katerokoli možnost, ki se nas tiče zdaj, je treba razkriti pravo bistvo nekaterih prvin, doslej rabljenih s pretiranim zaupanjem in prikritih v naivnih obrazcih, ki se ponavljajo na tržišču.

Smrt

Ni nam treba odkrivati njenih voda. Ne trudimo se nespretno iskati njenih mikavnih strug, njenih skritih zalivov. Nesmiselno se je pretvarjati, da smo si domači z njo. Pustimo ji njeno staro pravo prisotnost. Častimo jo s starimi molitvami in prepoznali bomo njene zapletene poti, spet nas bo očarala temna goščava slepih mest, kjer tišina širi svojo najčistejše bistvo. Velike ptice se bodo znova pojavile nad našimi glavami in njihove bežne sence bodo previdno utrnile naše oči. Gol obraz, s kožo prekrute prvine kosti, ki so vzdrževale obrise, zaupanje v smrt bo spet razveseljevalo naše dneve.

Sovraštvo

Iz vseh obvez, s katerimi smo poskušali zdraviti njegove rane, napravimo umazan kup ob svojem boku. Kako drhtijo gole ustnice dneva od globoke rane na soncu, očiščevalcu opoldneva. Naj vetrovi raztrgajo kožo in odnesejo proč kose naše biti, hiteče po svoji kaotični poti širjav. Posejmo visoko, drhtečo rožo sovraštva. Vrzimo njena semena na vse štiri strani. Z letino v naročju vstopimo skoz glavna vrata z belim portalom.

Nobena hlinjena sovraštva: sovraštva do nepravilnosti, sovraštva do ljudi, sovraštva do oblik, sovraštva do svobode nam niso več dovolila, da bi

videli veliko masko, očiščevalko pravega sôvraštva, sovraštva, ki zapečati zobe in pusti oči, da zrejo v praznino, kamor bomo nekega dne odšli in se v njej izgubili. Dalo bo najboljše glasove za petje, besede, ki bodo služile vzvišenosti njene večne arhitekture.

Človek

Zaradi njegove značilne neokretnosti, njegovih nesmiselnih in obrabljenih kretenj, zgrešenih vztrajnih želja, njegovega "nikakor", njegovega nadzorovanega hrepenenja po občevanju, njegovih smešnih in večnih potovanj, njegovega zmigovanja z rameni kot nekakšna sestradana opica, njegovega naučenega in plahega nasmeha, njegovih silno ubogih litanij o trpljenju, njegovih izurjenih, netveganih skokov, njegovega toplega in sterilnega drobovja, zaradi vse te znane male harmonije bi moralo biti petje njegov glavni in najpomembnejši nagib.

Ne bojte se napora. V vsakem stoletju je bilo nekaterim lepo. Ne spleča se begati zaradi tega, oddaljiti se od poti in sesti, da bi videli mimohod črede s kalnim pogledom alkohola v očeh. Ne spleča se.

Zveri

Verujte v zveri! Izmisлите si njihovo zgodbo. Nabrusite jim krive in trde kremplje. Njihove krive in tanke kljune napravite jeklene. Določite jim pot, preračunano in varno.

Ej, gorje, kdor je brez zverinjaka, da bi z njim obogatil določene trenutke in da bi ga spremljal v prihodnost!

Razširimo kraljestvo zveri. Naj pridejo v mesta, naj si napravijo pribežališča v porušeni zgradbah, v razpadlih kanalih, v nekoristnih stolpih, ki hranijo pozabljene datume. Vstopimo v kraljestvo zveri. Od njihovega ugleda je odvisno naše življenje. Odprle bodo naše najljubše rane.

Potovanja

Treba se je lotiti odkrivanja novih mest. Tam nas čakajo plemenite rase. Boječi Pigmejci. Debelušasti in golobradi Indijanci iz gozdov, brezspolni in blede kot kače iz močvirij. Prebivalci visokih planot sveta, osupli pred sijajem snega. Slabotni prebivalci mrzlih pogorij. Vodniki ovac. Tisti, ki živijo sredi morja že stoletja dolgo, in nihče ne ve, zakaj potujejo v smeri, nasprotni naši. Od njih je odvisna zadnja kaplja sijaja.

Treba je še opisati pomembne kraje na Zemlji: velika pljuča, s katerimi diha ocean, obale, kjer umirajo reke, ki nikamor ne tečejo, gozdove, kjer rase les, iz katerega je grlo čričkov, kraj, kamor hodijo umirat metulji, temni zaradi velikih mehkih kril oker barve, suhe bilke greha.

Še in še iskati in si izmišljati. Še je nekaj časa. Zelo malo. Zelo malo, res je, a treba ga je izkoristiti.

Želja

Treba si je izmisliti neko novo samoto za željo. Neko veliko samoto z blago obalo, po kateri se širi hripav glas želje. Odprimo spet vse žile užitek. Naj se curki vodomotov poganjajo do nepomembnih višin. Še nič ni opravljenega. Ko smo nekaj prehodili, nekdo obstane na poti, da bi si uredil oblačila, in vsi za njim obstanejo. Nadaljujmo pot. So rečne struge, po katerih lahko tečejo veličastne vode.

Spomnite se na zveri, o katerih smo govorili. Lahko nam pomagajo, dokler ne bo prepozno in se ne vrne orkester in vznemiri nebo s svojo škripajočo glasbo.

Konec

Gluh pisk vlaka, ki vozi po nočnih pokrajinah. Lenivi dim iz tovarn se dviga do neba, ki ima barvo jabolka. Prve luči, ki ohladijo ulice. Ura, ko hoče nekdo na pot, dokler ne pride izčrpan do roba noči. Zaspan popotnik išče poceni hotel. Sunki oken, ki se zapirajo z drhtenjem stekel, ki ohranjajo oljnato testo poletja. Krik, ki onemi v grlu in pusti grenak okus v ustih, podobnih ustom jeze ali želje. Ploščice na hodniku z nesramnimi besedami, mrak jih bo izbrisal. Vsa ta lupina sveta duši glasbo, za katero se zdi, da prihaja iz globine noči, da bi nas potopila v svojo silno snov.

Nič se ne zgodi.

Trilogija

O mestu

Kdo ob vstopu v mesto opazi
kri, ki so jo prelili stari bojevniki?
Kdo sliši udarce orožja

in temno topotanje zveri?
 Kdo usmerja steber dima in bolečine,
 ki jih spočenjajo bitke, ko se zmrači?
 Niti najbolj ubog, niti najbolj sprijen,
 niti najbolj slaboten in pozabljen od ljudi
 se ne bo spomnil ničesar od te zgodbe.
 Zdaj, ko se o svitu po parku širi
 vonj po pravkar posekanih smrekah,
 smolast in prosojen vonj,
 kot bežni spomin na neko čudovito žensko
 ali kot bolečina neke nebogljene zveri,
 zdaj se mesto do kraja vdaja
 svoji umazani megli in vsakdanjemu hrupu.
 Kljub temu je mit prisoten,
 preživi v kotih, kjer si berači
 izmišljajo drhteče verige užitkov,
 na oltarjih, ki jih načenja črv
 in jih prekriva prah z neizmerno in bleščečo pozabo,
 na vratih, ki se nenadoma odpro,
 da bi soncu razkrila veličastni torzo
 ženske, ki se zbuja sredi pomaranč
 – zmeščan mrtev sad, neuporaben zrak spalnice.
 V miru opoldneva, v zgodnjih jutranjih urah,
 v vzdihujočih vlakih, polnih živali,
 ki objokujejo odsotnost svojih mladičev,
 tam je ta izgubljeni mit, neodkupljiv, neplođen.

O polju

Pohodu nočnih tatov se postavi nasproti
 naval velikih plamenov vročine.
 Udarcem ladij v sidrišču
 strah daljnega zvoka nekega roga.
 Plahi svetlobi opoldneva, ki dviga soparo
 na dvoriščih, zvoneč krik ptic, ki prhutajo
 v kletkah.
 Mraku, ki prevzame kavarne,
 šepet trnkov na dnu razburkane

reke.

Nič ne spremeni tega resnega boja prvin,
 medtem ko čas použiva telesa ljudi
 in jih potiska proti brezsrčni smrti
 kot nekakšne zmedene živali.

Če reka narašča, izruva drevesa
 in jih prisili, da vzvišena potujejo
 na njenih plečih,

če se v sladkorni tovarni kurjač združi
 z žensko, medtem ko kipi sladkorna pena

kot vegetalno in veličastno zlato,
 če z glasnim krikom lahko rudarji
 ustavijo napredovanje vetra,

če se te in druge stvari zgodijo
 kljub besedam, kljub ubogi povrhjici,
 ki pokriva pesem,

če se eno celo življenje lahko vzdržuje
 s tako nestalnimi prvinami,

kakšna muka nas potem sili izreči to,
 izkričati to brez haska,

in kje je skrivnost tega sterilnega boja,
 ki nas použiva in nas nežno
 odnaša proti smrti?

O gorah

Kača svetlobe se sproži, poskoči in dvigne
 slapove z zelenim sijajem opoldneva,
 polnega in prosojnega.

Velikanski konj se vzpenja k nebu in nenadoma
 zakrije sonce.

Senca vrtočlavo hiti prek zemlje in potemni pot,
 po kateri vozijo tovarnjaki, obloženi s kavo,
 začimbami, volno in živalmi.

Svetloba se vrne z obnovljeno močjo
 in kuščar se začne vzpenjati po privilegiranih vodah.
 Glas ljudi, njihove skromne želje
 in najtemnejše sobe velikodušno sodelujejo
 pri tej razkošni prosojnosti.

Senca ne najde več pribežališča, samo še na stopnišču stadiona in na dolgih hodnikih bolnišnic ali v okorni kretnji invalida.

Ptica, ki se spusti z visokega neba, je prva znanilka obupa. Velikansko oko se odpre, da bi bedelo nad korakom ljudi, in že je svetloba samo še obetajoč plašč, ki zakriva bedo stvari.

Na dvorišču suhe veje in osiveli odpadki prižigajo ognje.

Dim širi po zemlji vonj po človeku, premaganem in tihem, ki suši s svojo smrtjo svetlo milost voda, prihajajočo iz najgloblje teme gora.

Povodenj

O svitu narase reka, v jutru bobnijo ogromna debla, ki prihajajo iz mrzle puste dežele.

Na plečih kalnih voda se spuščajo zrele pomaranče, teleta z usti, živalsko odprtimi, slamnate strehe, papagaji, rezko vreščéči sredi vrtincev.

Vstanem in se spustim do mostu. Naslonjen na rdečkasto kovinsko ograjo gledam, kako hiti mimo ta pisani svet. Čakam na čudež, a se nič ne zgodi.

Z vodo, nenadoma obogateno z najbolj plodnimi darovi, odhaja moj spomin.

Potujem po krajih, ki jih pogosto obiskujejo častilki balzama ceder, tečem za vonjavami, zapuščenimi hišami, hoteli, ki sem jih spoznal v otroštvu, za umazanimi železniškimi postajami, čakalnicami.

Vse dospé do tople zemlje, ki jo spodbujajo rečne vode, še naprej naraščajoče: radost premogov, dim prečiščevalcev, pesem visokih dežel, megla, ki krasi poti, sopara, ki jo izdihava govedo, poplave, rožnata in obetajoča vimena krav.

Preplašeni glasovi komentirajo smeri trupel, jezdnih živali s tesnobo, vtisnjeno v njihovih očeh.

Netopirji, ki prebivajo v Jami prividov, bežijo z rezkimi kriki, obešajo se na veje dreves, grabijo za debla. Plaši jih strašna in neizogibna prisotnost

smrdljivega blata, ki napolnjuje njihovo bivališče.

Ne da bi nehali vreščati, vabijo noč v hieratično držo.

Šum vode se polasti srca in ga peha proti vetru.

Vrne se otroštvo ...

O mladost, težka kot plašč!

Gost oblak dima izgubljenih let prekrije pest ubožnih pepelov.

Hlad vetra, ki naznanja večer, hiti nad nami in pušča bujno sled na drevesih gorskih grebenov.

Mrači se in reka še naprej ječi in spotoma vleče svoj težki tovor.

Vonj po trpinčeni zemlji se naseli po vseh kotih hiše, les mehko prasketa.

Od časa do časa, neko veliko drevo, ki mora potovati vso noč, naznanja svoj mimohod z glasnimi udarci ob kamenje.

Toplo je in rjuha se lepi na telo. S snom na plečih se spet napotim proti neznanemu, v družbi poplave, ki premika v meni najbolj skrite sadove zemlje.

Maqrollova molitev

Tole ni celotna molitev Maqrolla, čuvarja jambora. Zbrali smo samo nekaj najbolj izstopajočih mest, ki jih priporočamo prijateljem za vsakdanjo rabo kot učinkovito sredstvo proti neveri in neupravičeni blaženosti.

Govoril je Maqroll, čuvar jambora:

Gospod, zasleduj oboževalce mehke kače!

Ukaži, naj vsi sprejmejo moje telo kot neusahljivi studenec tvoje sramote.

Gospod, posuši vodnjake sredi morja, kjer se zbirajo ribe, a jim ne uspe, da bi se razmnoževale.

Oplahni dvorišča vojašnic in pazi na temni greh stražarnice. Zaplodi, Gospod, v konjih jezo svojih besed in bolečino stark, ki ne poznajo več usmiljenja.

Raztelesi lutke.

Razsvetli klovnovo spalnico, o Gospod!

Zakaj dopuščaš razcapani sfingi ta nečisti nasmeh užitka,

ko pridiga po čakalnicah?
 Zakaj si odvezel slepim palico, s katero so se dotikali
 gostega baržuna želje, ki jih obseda in preseneča v megli?
 Zakaj braniš gozdu vstopiti v parke in pogoltniti
 peščene poti, ki tečejo po krvoskrunstvih,
 obotavljajočih ljubimcev, ob prazničnih večerih?
 S svojo asirsko brado in žuljavimi rokami predseduj,
 o Najbolj plodni!, blagoslovu javnih kopališč
 in kopalnic za nedolžne mladostnike.
 O Gospod, sprejmi molitve tega ponižnega oglednika
 in dopusti, da umre pokrit s prahom
 mest, položen na stopnice neke razvpite hiše
 in osvetljen od vseh zvezd na nebu.
 Spomni se, gospod, da je tvoj služabnik pazljivo
 sledil zakonom črede. Ne pozabi njegovega obličja. Amen.

Sonata

Veš, kaj je čakalo nate med tistimi zvoki harfe,
 te klicalo iz drugega časa, iz drugih dni?
 Veš, zakaj se neki obraz, neka kretnja, ki si ju videl iz vlaka,
 ko se ustavi na kraju poti,
 preden se zgubiš v mestu, ki drsi med meglo
 in dežjem, vrneta in te obiščeta, da bi ti izrekla,
 z nemimi ustnicami, besedo, ki bi te lahko rešila?
 Le kje si postavil svoje šotore! Čemu to sidro,
 ki brez vzroka vznemiri globine,
 in ti ne veš o tem ničesar?
 Ogromna razsežnost vode lahno niha v širnih pokrajinah, ki se
 izročajo popoldanskemu soncu;
 vode velike reke, ki se z vso krutostjo in hladom bojujejo z morjem,
 ki dviga svoje valove proti nebu
 in se izgublja v blatni delti.
 Morda bi lahko bilo to.
 Morda bi ti tam kaj rekli.
 A trmasto molčijo in ti ne izveš ničesar.
 Se spominjaš, ko je šla v jedilnico na zajtrk
 in se je nenadoma zdela še bolj otroška, še bolj daljna, lepša
 kot kdajkoli prej?

Tudi tam te je pričakovalo nekaj prikritega.
 To ti je razkrila nema bolečina, ki stiska prsi.
 A nekdo je govoril.
 Natakarju je padel krožnik iz rok.
 Smeh pri bližnji mizi,
 nekaj je strgalo vrstico, ki te je vlekla iz globokega vodnjaka
 kot Jožefa tisti trgovci.
 Potem si govoril in ostala ti je samo tista žalost, ki jo že poznaš,
 in čar,
 sladkogrenak zaradi svoje osuplosti pred svetom, vsak
 dan vržen v zrak
 kot prapor, ki razglaša tvojo prisotnost
 in kraj tvojih bitk.
 Kdo si bil, torej? Od kod nenadoma te
 spremembe v pristanišču in tista téma, ki jo tke violina,
 da bi te odnesla na neki trg, v neki miren star
 park s svojim ribnikom, po katerem plovejo radostne
 jadrnice poletja?
 Ni mogoče vsega vedeti.
 Ni vse tvoje.
 Vsaj tokrat ne. Naučil si se že
 obupavati in se sprijazniti,
 da del tebe za vedno odhaja
 in postajaš vse bolj sam in vse bolj tuj,
 kot tisti natakara, na katerega kričijo v jutranjem neredu
 hotela, mu ukazujejo, ga oštevajo, mu nekaj obljublajo, v vseh jezikih
 tega sveta.

Mesto

Jok,
 jok neke ženske,
 brezmejen,
 tih,
 skoraj pridušen.
 Ponoči me je zbudil jok neke ženske.
 Najprej ropot ključavnice,
 potem opotekajoči koraki,
 in nazadnje, nenadoma, jok.

Šepetanje v presledkih,
 kot padanje vode nekje znotraj,
 goste,
 odločne,
 neizčrpne,
 kot zatvornica, ki zbira in osvobaja vodo,
 ali kot prikrit vijak,
 ki zadržuje in obnavlja svoje opravilo,
 pretakajoč beli čas noči.
 Vse mesto se je napolnilo s tem jokom,
 do tja, kjer se kopičijo odpadki
 pod kupolo bolnišnice,
 do teras poletja,
 do skritih sobic prostitutk,
 med papirje, ki drsijo po samotnih ulicah,
 s toplo soparo iz vojaških kuhinj,
 med medalje, ki počivajo v skrinjicah iz tikve,
 jok neke ženske, ki je jokala dolgo
 v neki sobi v bližini,
 za vse, ki so si v snu kopali svoj grob,
 zame, ki jo poslušam,
 ne da bi vedel kaj drugega, razen
 za njeno krhko kroženje v nevihti,
 zasledujoč tihe peščine jutra.

Znamenje

Zaprli bodo park.
 V ribnikih
 nenadoma nastanejo velike praznine,
 v katerih nežno trepetanje listov
 izdaja drevesa v senci.
 Kri, slabotna zaradi trajanja,
 rožnata limfa,
 je kipela brez prestanka
 v prikritih kotih gaja,
 nad skritimi klopni.
 Zaprli bodo park
 in otroštvo brezskrbnih in sončnih dni

se bo izgubilo za vedno v nepovratni megli.
 Dvignil sem roko, da bi to preprečil;
 zdajle, pozneje ne bo mogoče ničesar storiti.
 Rad bi zaklical, a pogrebna tančica
 mi duši glas
 in mi ne pusti drugega življenja,
 samo tega vsakdanjega,
 rabljenega in tujega
 ob vztrajni budnosti drugih let.

Vsaka pesem

Vsaka pesem je ptica, ki beži
 s kraja, ki ga je zaznamovalo zlo.
 Vsaka pesem je obleka smrti
 na cestah in poplavljenih trgih,
 v smrtni sveči premaganih.
 Vsaka pesem je korak bliže smrti,
 ponarejen novc za odkup,
 strel v prazno sredi noči,
 ki razmaje mostove čez reko,
 katere speče vode potujejo
 od starega mesta proti poljem,
 kjer pripravlja dan svoja ognjišča.
 Vsaka pesem je mrzel dotik
 tistega, ki leži na marmorju neke klinike,
 je pohlepna vaba, ki prihaja
 iz mehkega blata grobov.
 Vsaka pesem je počasno utapljanje želje,
 škripanje jamborov in vrvi,
 ki vzdržujejo težo življenja.
 Vsaka pesem je kup robcev, ki vržejo
 na mrzlo besnenje voda
 bel sveženj pajčolana.
 Vsaka pesem napade in strga
 bridko pajčevino studa.
 Vsaka pesem se rodi iz slepe straže,
 ki kriči v globoki votlini noči
 geslo svoje nesreče.

Voda sna, studenec pepela,
 porozen kamen klavnic,
 les v senci suhocvetnic,
 kovina, ki pozvanja za obsojence,
 pogrebno olje z dvojno ostrino,
 vsakdanji potni prt za pesnika,
 vsaka pesem trosi po svetu
 trpka žita umiranja.

Prevedel in spremno opombo napisal Ciril Bergles

Mrzli veter brije / preko trdih / školjčnih lupin. / Glasni krik brazda / nebo z ledenim bliskom / vetra. / Kot siva zavesa / se spuščata noč in strah. Ta odlomek iz neke Mutisove pesmi lepo označuje temeljno bivanjsko občutje, ki ga razkrivata poezija in proza tega kolumbijskega pesnika, za katerega mnogi menijo, da spada med največje živeče pesnike španske Amerike. Mutis pripada skupini kolumbijskih pesnikov, imenovanih "nadaisti", pesniki nič. Skupina se je začela uveljavljati po letu 1950. V tistih letih je Kolumbija doživljala številne družbene krize in hudo nasilje, kar ni ostalo brez odmeva v mladi kolumbijski poeziji. Mladi pesniki so občutili stisko, ki je bila posledica odtujitve prvobitnemu načinu življenja in vse večjega preseljevanja ljudi z dežele v velika mestna središča, ki niso mogla ponuditi nič drugega razen dehumaniziranega, nasilnega in mehaniziranega mestnega okolja, v katerem so se izgubile tradicionalne vrednote. V takem svetu je vse relativno, o vsem je mogoče dvomiti. Od tod temeljna filozofija "nadaistov", njihova vera v nič, ki je pravzaprav oblika upora iz obupa pred izginjanjem vsega, kar označuje človeka.

Octavio Paz je nekje zapisal: "Ni težko prepoznati v Alvaru Mutisu glas resničnega pesnika, najbolj nenavadnega španskega pesnika: bogatega brez bahaštva in brez zapravljanja. Čuti potrebo, da bi dosti govoril, a se zaveda, da se ne da ničesar povedati. Ljubezen do besede, zaničevanje besede, sovraštvo do besede: pesnik skrajnež. Občutek za razkošje in občutek za bistveno, nasprotujoče si strasti, a ne izključujoče. Duh niha med kamnom in razpadanjem. Razkošje in agonija: obredje katastrofe, ritual nesreče. Vse, tudi smrt, potrebuje neko liturgijo. Mita ni, ni zgodbe o prenovi sveta, z eno besedo, ni poezije brez tega rituala." Resnični pesniški glas Amerike, v katerem je moč zaslediti prenikavost Borgesove poezije, prvine podzavesti nadrealistov, elegično hrepenenje po morju in daljnih deželah Portugalca Pessoae in Saint-John Persa in mračno vzdušje iz Nerudovih zgodnjih pesmi. Njegova poezija začenja nastajati ob prelomu stoletja. Leta 1970 je izšlo njegovo osrednje pesniško delo *Suma de Maqroll el Gaviero*, eno najlepših in najbolj vznemirljivih pesniških umetnin našega časa.

O svoji dosedANJI življenjski poti in svoji knjižni beri pravi pesnik tole: "Rodil sem se v Bogoti 25. avgusta 1923. Prva šolska leta sem prebil v Bruslju. Po vrnitvi v

Kolumbijo sem nekaj časa preživel na posestvu svoje babice, lastnice nasadov kave in sladkornega trsa. Ta topli kotiček naše dežele je postal vsebina mojih sanj, hrepenenja in radosti. Na univerzi v Bogoti sem študiral literaturo, moj profesor je bil pesnik Edvarado Carranza, njegova predavanja so zame nepozabna. Njemu dolgujem svojo strast do poezije. Leta 1953 sem objavil prve pesmi in kmalu nato v Buenos Airesu prvo pesniško zbirko *Los elementos del desastre*. Leta 1956 sem odšel v Mehiko, kjer živim še sedaj. Octavio Paz, ki je bil navdušen nad mojo poezijo, mi je odprl vrata do najbolj slovečih literarnih revij. Paz je pozneje napisal tudi znameniti esej o moji zbirki *Reseña de los Hospitales de Ultramar*, ki je izšla leta 1959 v Bogoti. Leta 1960 je v Veracruzu objavljeno moje prvo prozno delo *Diario de Lecumberri*, v katerem glavna oseba opisuje svoje izkušnje iz nekega mehiškega zapora. Pet let pozneje izide v Mehiki zbirka *Los trabajos perdidos*. Leta 1973 je založba Seix Barral iz Barcelone izdala izbor mojih dotedanjih pesmi pod naslovom *Suma de Maqroll el Gaviero*, neka druga založba pa v Buenos Airesu mojo prozo. V naslednjih letih sem izdal nekaj knjig, v katerih se proza družijo s poezijo, 1981 *Caravansary* in 1984 *Los emisarios*. Nato sledi vrsta romanov, prvi je *La nieve del Almirante*, ki sestavljajo nekakšen cikel, v katerem vedno nastopa Maqroll, čuvaj jambora. Zbirka *Crónica regia y alabanza del Reino*, 1985, je sicer posvečena kralju Filipu II., njegovi družini in dvoru, v njej je polno fantazije, ki me je vznemirjala v mladosti, predstavljene nekoliko drugače. Na simbiozo proze in poezije lepo kaže moja zbirka iz leta 1986 *Un homenaje y siete nocturnos*. Zadnja leta me proza vse bolj privlači."

Poezija Alvara Mutisa se upira nespameti sodobnega sveta, ki je zanemaril prvinski človekov čut za vonje, zvoke, domišljijo. Človek je ob koncu tisočletja izgubila stik z idejo ljubezni, ki ga je prej razsvetljevala, z idejo skrivnosti in milosti. Tiranija razuma in navad je ubila razkošje človekove prvinske domišljije. Kontaminirani in sintetični svet se potrjuje kot surova realnost. Mutisov mornar Maqroll išče možnosti za vrnitev k človekovi veliki ljubezenski zgodbi, k resnični sreči, v magičnost in svetost sveta. To pa seveda ne pomeni pobega iz modernega sveta in vdajanja razboleli nostalgiji. Ta svet je pač "zverinjak" in treba se mu je upirati. Tudi s poezijo. Kajti vsaka pesem "napada in trga bridko pajčevino studa". Treba je živeti to vsakdanje življenje in ob tem ne pustiti umreti tistega drugega življenja, morda tistega, ki ga na svojih potovanjih išče Mutisov čuvaj jambora.

Mutis ne pozna ostro začrtanih meja med prozo in poezijo. Zato se lahko v obeh pojavlja njegov alter ego - Maqroll, čuvaj jambora, njegova velika književna stvaritev: mornar, ki kroži po divjih morjih, po tujih deželah, očarljivih in nenavadnih, nemirni popotnik brez domovine, brez cilja in brez vere.